

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ (του Γιάννη Ζήση)

✘ Παράγοντες αξιολόγησης του εθελοντισμού

1. Ο δημόσιος χαρακτήρας της προσφοράς.
2. Ο ιδιωτικός ή ανώνυμος.
3. Το ψυχολογικό πλέγμα μέσα από το οποίο γίνεται η προσφορά.
4. Ο αποδέκτης της προσφοράς.
5. Η ανταποδοτικότητα που επενδύεται.

Η αξιολόγηση του εθελοντισμού, του εθελοντή & του εθελοντικού έργου μπορεί να γίνει από διαφορετικούς φορείς, στους οποίους ιδιαίτερη θέση έχουν οι εθελοντές και οι χρήστες του έργου τους.

Μπορεί επίσης να γίνει και από αυτούς που λειτουργούν ως παρατηρητές του εθελοντισμού. Η εργασία του Μαρσέλ Μος έδειξε τη διασύνδεση του εθελοντισμού, την αρχέγονη με έναν ισχυρό καταναγκασμό.

Στο βαθμό όμως που ο πολιτισμός προόδευσε και ενέταξε σε λειτουργικές συμβάσεις ποσοτικοποιημένες τις ανταλλαγές διαμορφώθηκε ένα ανοιχτό ελεύθερο πεδίο για τον εθελοντισμό πέρα από δεσμεύσεις.

Η διαμόρφωση ψυχολογικών πλεονασμάτων μέσα στον άνθρωπο, οι βαθύτερες ανησυχίες για το νόημα της ζωής και τη συνέχειά της διαμόρφωσαν άλλους ζωτικούς χώρους εθελοντισμού, πέρα από αυτούς τους χώρους της ανιδιοτέλειας ως μοντέλου συμβιωτικού αναγκαίου μέσα από την ανταποδοτικότητα καθώς τις βλέπουμε στις βιολογικές μορφές της ανάπτυξης όλων των ειδών, στη σχέση του παιδιού με τη μητέρα κτλ.

Η εγγραφή της δωρεάς στο πρωτόκολλο των καλών σχέσεων ήταν και μια εγγραφή δέσμευσης. Σήμερα ο εθελοντισμός έχει πλέον νέες διαστάσεις, έχει απελευθερωθεί από την πρωτόλεια μορφή του και θα λέγαμε από οτιδήποτε ήταν, σαν πολιτιστική παρακαταθήκη, δεσμευτική.

Ωστόσο, εκεί όπου πραγματικά υπήρξαν ψυχολογικά πλεονάσματα και δεν υπήρξε έμμεσος ή άμεσος εξαναγκασμός, εκεί υπήρξε πραγματικός εθελοντισμός.

Ακόμα πιο πραγματικός εθελοντισμός υπάρχει στο βαθμό που υπάρχει μια αποδέσμευση από το συμφέρον όπου το συμφέρον δεν νοείται μόνο σαν οικονομικό και πολιτικό αλλά νοείται και σαν ψυχολογικό.

Είναι λίγες οι πραγματικές σχέσεις αυταπάρησης που δεν επιδεικνύονται και δε λειτουργούν σ' ένα πλαίσιο ανταποδοτικότητας.

Ωστόσο η επιστήμη αποδέχεται ένα ευρύ φάσμα ως εθελοντισμό στο βαθμό που οι εξειδικευμένες μορφές του είναι λίγες και στο βαθμό που ο εθελοντισμός αφήνει ένα θετικό υπόλοιπο και σαν πρότυπο συμπεριφορικής μάθησης.

Η αρχή του «η ευγένεια υποχρεώνει» μας δείχνει τη βασική προσδοκία της ανταποδοτικότητας των προσφορών. Οι προσφορές αξιολογούνται με βάση τους αποδέκτες τους.

Μια προσφορά σε αδύναμα και ανώνυμα όντα μπορεί να είναι βέβαια μια ανταπόδοση στον εαυτό μας και μια παρηγοριά για τον εαυτό μας ως αδύναμο και ανώνυμο σχετικά όντος, ως περιφερειακής ύπαρξης στο σύστημα της αξιολόγησης των υπαρχόντων.

Μπορεί ωστόσο μια τέτοια προσφορά να είναι μια αυθεντική προσφορά όπως αυτή που συμβαίνει ενίοτε. Απέναντι στα ζώα και την αξιολόγηση και τη διάκριση των δυο περιπτώσεων θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε προχωρημένα μοντέλα αξιολόγησης κινήτρων ψυχολογικών και κοινωνικών.

Είναι φανερό ότι όταν αυτό το πνεύμα εθελοντισμού είναι μονομερές και συνδέεται με μια διεκδικητικότητα ή μια επιθετικότητα σ' άλλες μορφές δεν είναι αμιγές πνεύμα εθελοντισμού. Όταν υπάρχει φθόνος απέναντι στον άνθρωπο ή απέναντι στην πραγματικότητα ακόμα και εμμεσοποιημένος συγκεκρικαλυμμένος, η προσφορά απέναντι στα ζώα είναι ένα ζήτημα που πρέπει να αξιολογηθεί, καθ' ότι ο άνθρωπος είναι σε μεγάλο βαθμό ένα διχασμένο υποκείμενο στις συμπεριφορές του και χρησιμοποιεί αυτές τις κατατμήσεις της λειτουργίας του για να μπορεί να αντεπεξέρχεται στις εσωτερικές του συνθήκες, τις πιέσεις και τις κρίσεις.

Ο δημόσιος χαρακτήρας της προσφοράς, ο ιδιωτικός ή ανώνυμος, το ψυχολογικό πλέγμα μέσα από το οποίο γίνεται η προσφορά, ο αποδέκτης της προσφοράς και η ανταποδοτικότητα που επενδύεται σ' αυτό τον αποδέκτη, έστω κατά φαντασία είναι πράγματα τα οποία πρέπει σε κάθε περίπτωση να μπορούν να αξιολογηθούν και από τον ίδιο τον εθελοντή και να συμφέρουν στο μέτρο της αυτογνωσίας του αλλά και από αυτούς που ίσως προορίζονται να λειτουργήσουν ως θεατές του εθελοντισμού.

21 Ιουλίου 2008,
Γιάννης Ζήσης,
Δημοσιογράφος – Συγγραφέας,
Μέλος της γραμματείας της ΜΚΟ Σόλων